

УДК 378.147:811.111

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ З АВТЕНТИЧНИМ БРИТАНСЬКИМ ХУДОЖНІМ ФІЛЬМОМ З МЕТОЮ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ

У статті описано авторську методику формування англомовної соціокультурної компетентності у студентів-філологів другого року навчання з використанням автентичного художнього фільму. Розглянуто зміст соціокультурної компетентності відповідно кожного складника: 1) когнітивного (знання), 2) поведінкового (уміння); 3) афективно-аксіологічного (ставлення). Представлено структуру курсу. Наведено завдання / вправи запропонованої методики.

Ключові слова: соціокультурна компетентність, автентичний художній фільм, культура.

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Сучасні вимоги до інтернаціоналізації вищої освіти зумовлюють необхідність більш ефективного формування в українських студентів соціокультурної компетентності (СКК) як одного з показників готовності особистості до міжкультурної (МК) комунікації. Серед засобів її формування особливе місце посідає автентичний художній фільм (АХФ), що обумовлюється низкою причин.

По-перше, АХФ наочно зображують іншу СК реальність, відмінну від рідної, знайомлячи глядачів з національно-специфічною та історико-культурною інформацією про іншу країну та її мешканців. По-друге, АХФ наочно представляють елементи повсякденної культури, а саме традиції, звичаї, цінності, ставлення, вербальну та невербальну поведінку у ситуаціях, актуальних для іноземної культури (ІК), а наявність уяви про ці елементи надає можливість студентам формувати особисте, а не стереотипне ставлення до ІК та її носіїв. До того ж, у змодельованому іншокультурному середовищі комунікація героїв фільму відбувається в контексті, що позитивно впливає на розуміння того чи іншого вчинку комунікантів. По-третє, виступаючи джерелом живого мовлення з його фонетичними та інтонаційними особливостями, АХФ насичені СК маркованою лексикою, володіння якою сприяє кращому пізнанню культури представників іншокультурного соціуму. Крім того, свідоме спостереження ІК за допомогою АХФ стимулює пізнання студентами своєї мови та культури, їх осмислення та порівняння з іншими мовою та культурою, завдяки чому в студентів формується об'єктивне сприйняття контактуючих культур, а слідом за ним і готовність до участі у МК діалозі. Отже, беручи до уваги вищезазначене,

АХФ можна повноцінно вважати ефективним засобом розвитку СКК.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній методичній літературі проблема дослідження СКК та її складників теоретично обґрунтована в працях Н. Ф. Бориско, І. Ю. Голуб, Ж. Зарате (G. Zarate), О. Г. Квасової, Ю. В. Кузьменко, Д. Люсьє (D. Lussier), М. Л. Писанко, В. В. Сафонової та інших. Також, значну увагу науковців приділено засобам формування СКК, серед яких іншомовні тексти різних жанрів, вірші, оповідання, прислів'я, пісні та фрагменти АХФ, аудіотексти, аудіовізуальна музична наочність, про що свідчать праці О. В. Бирюк, І. О. Ісенко, С. Е. Кіржнер, О. В. Кочукової, В. Є. Лапіної В. С. Пащук, Л. П. Рудакової, І. В. Терехова, Т. О. Яхнюк та інших. Системне використання АХФ з метою формування СКК, однак, залишено поза увагою науковців.

Метою цієї статті є описати запроповану автором методику формування англомовної СКК студентів-філологів з використанням автентичного художнього фільму. Ця мета передбачає розгляд змісту соціокультурної компетентності, структури курсу, спрямованого на її формування, надання прикладів розроблених завдань / вправ.

Виклад основного матеріалу. Під СКК, що повинна бути сформована в майбутніх філологів за допомогою АХФ, ми розуміємо здатність особистості набувати різноманітних СК знань через аналіз та інтеріоризацію інформації, сприйнятої за допомогою АХФ, рефлексувати власне ставлення до отриманої СК інформації, бути готовим до ефективного МК діалогу. Перш, ніж ознайомитися з власною методикою, що пропонується, розглянемо складники СКК та їх зміст.

Враховуючи проаналізований нами доробок вчених та, зокрема, модель СКК Д. Люсьє та ін. (Lussier et. al. 2007), виокремлено такі складники *структури СКК*: а) *когнітивний* (декларативні знання, що подають за допомогою основного джерела (кіноекрана) і додаткових (текстових) джерел; б) *поведінковий* (уміння використовувати знання у власній комунікативній поведінці); в) *афективно-аксіологічний* (ставлення до ІК та усвідомлення себе як носія рідної культури). Розглянемо зміст СКК відповідно до кожного складника.

Когнітивний складник містить знання мажорної та елітарної культури. АХФ уможливує наочне ознайомлення з цінностями, ставленнями, віруваннями, нормами суспільства, способом мислення, що відображені у мовленні та діях персонажів ІК, їхніх традиціях, звичаях і повсякденній поведінці. Когнітивний складник містить також знання: ключових понять МК комунікації (стереотипи та їхній вплив на сприймання ІК, «культурний шок»); національно-специфічної (національний характер, цінності, гумор, духовна культура) та історико-культурної (соціальні класи, стосунки між ними, сфери суспільного життя суспільств) інформації; лексики із СК компонентом (безеквівалентна та фонова лексика, етикетні вислови та ін.), вербальної й невербальної поведінки, зокрема паралінгвістичного аспекту. Відео забезпечує яскраве унаочнення СК матеріалу, що вивчається, тому знання зображення предметів, оточення, середовища, людей якраз і можна вважати «вікном» в іншокультурне середовище.

Наступний складник СКК – *поведінковий* – включає уміння як здатність і готовність використовувати здобуті з АХФ знання у власній поведінці. Робота з відео уможливує розвиток СК спостережливості студентів, тобто здатності «бачити» СК явища для їх розуміння й інтерпретації. Уміння правильно інтерпретувати вербальну та невербальну поведінку героїв фільму сприяють уникненню можливих непорозумінь під час МК спілкування, задля чого й формується СКК.

Третій складник СКК – *афективно-аксіологічний* (усвідомлення себе повноправним учасником МК спілкування), змістом якого є ставлення студентів до рідної та іноземної культур та їхніх представників на основі пережитих емоцій, оцінювання того, що відбувається

ся. Проте, інформація, що отримана з відеоматеріалів, не може забезпечити формування СКК, поки студенти не проаналізують її крізь призму своїх ціннісних орієнтацій, тобто реалізуючи СК *рефлексію*.

Докладніше знання, уміння та ставлення, якими повинні оволодіти студенти, описані у нашій дисертаційній роботі (Трыкашна 2017). Для формування виокремлених СК знань, вмінь та ставлень за допомогою АХФ створено підсистему завдань / вправ, які знайшли своє втілення у навчально-методичному посібнику «British Culture in Films» (Трыкашна 2016). Розглянемо його структуру та зміст детальніше.

У навчально-методичному посібнику «British Culture in Films» представлено 16 уроків, у яких містяться завдання / вправи до фільмів *Notting Hill* та *Bend it like Beckham*. Роботу з фільмами та їхніми фрагментами, яка здійснюється на основі розробленої підсистеми завдань / вправ з метою формування англомовної СКК, організовано протягом спеціально розроблених сесій аудиторної роботи (САР) та сесій самостійної роботи (ССР). Кожне заняття побудовано навколо ключових понять / аспектів культури, які представлені у певних фрагментах АХФ, та складається з декількох блоків завдань / вправ. Під час роботи з фрагментами АХФ дотримано етапів роботи з відео, а саме: допереглядового, переглядового та післяпереглядового.

Наведемо нижче, як приклад, один з представлених уроків для ознайомлення з його структурою, яка є подібною для кожного з уроків, що пропонуються.

Lesson 8. «Happy birthday»

Lead-in

Task 1. Do you like to celebrate your birthday? What is the best place for that? Work in pairs and describe your previous birthday party answering the following questions:

What was the place of celebration?

When did you celebrate your birthday?

How many guests were there?

What relationship was between the guests?

How was the table served?

What were the guests and you wearing?

What were you doing during your celebration? (talking much/little, dancing, laughing, spoofing)

What was the topic of the conversation?

What presents did you get?

What was the atmosphere there?

How did you feel after your birthday party?

Pre-viewing activities

Task 2. Are you often invited to birthday parties? Is it necessary to know the rules of social behavior to feel at ease? Would you feel comfortable in the British society if you were invited to a party? Let us check if you know the rules of social behavior well. Read the test and choose the answers a, b or c.

1. When people are invited to a party, they ...
  - never bring drinks
  - often take a bottle of wine or even bottles of beer
  - bring a lot of drinks
2. When invited to a dinner party, people ...
  - usually arrive within 15 minutes of the appointed time
  - always come on time
  - are sometimes late
3. At an informal party, people ...
  - a) wait to be introduced
  - b) don't wait to be introduced, they introduce themselves
  - c) are introduced by the host / hostess of the party
4. When people are being introduced, they ...
  - a) always look in the face
  - b) don't look at each other
  - c) try to make direct eye-contact with the other person
5. People shake hands ...
  - a) when they meet other people for the first time
  - b) only in formal situations
  - c) each time they meet
6. Men and women friends may kiss each other on the cheek ...
  - a) if they haven't seen each other for a long time
  - b) each time they meet
  - c) only in informal situations but not in public
7. People often try to start a conversation with someone they don't know ...
  - a) by making a comment about the weather
  - b) by complimenting them
  - c) by asking questions about their private life
8. During the «farewell» stage of a conversation, people ...
  - a) will part very quickly
  - b) will stand for a long time talking

c) will move away from each other little by little and decrease eye-contact

While-viewing activities

Task 3. Watch the episode from the film *Notting Hill* where one of the ways of celebrating birthdays in Britain is shown. Check if you were right with the answers you've written. What wasn't shown in the film that was mentioned in the test?

Task 4. Watch the episode from the film *Notting Hill* where one of the ways of celebrating birthdays in Britain is shown once more. Be ready to describe the English birthday and compare it with your last birthday celebration. Consider the questions on the card.

Questions: (as above).

Post-viewing activities

Task 5. Role-play the situation paying attention to verbal and non-verbal behavior. Work in small groups. Situation: You are a Brit having a birthday party at home. Meet your best friends, friends, acquaintances and guests from Ukraine and make them feel comfortable in your house.

Task 6. The scene (*from the film*) that you've viewed yields food for thought, doesn't it? Now that you're planning your stay in Britain and need to be prepared for life among the Brits, take down what in the film struck you as interesting, surprising, unusual, confusing, different from your culture. Make use of the grid below.

I find it interesting that ...
I find it surprising that ...
I find it unusual that ...
I find it confusing that ...
Some things are different in my culture such as ... because

Self-study exercises

Task 1. Watch the episode from the film *Notting Hill* [00:35:25-00:46:15]. What would you like to note down for yourself so as not to feel uneasy in the company shown on the screen?

I'd better	I'd better not

Task 2. Act out a situation of birthday celebration. Take into consideration the rules of social behavior.

S1 – Your London friend has invited you to his/her birthday party but you don't know anybody but the host/hostess. You are feeling uncertain about the rules of behavior but are trying to do well.

S2 – You are the host/hostess of the birthday party to which among others you have invited your new Ukrainian friend. Introduce him/her to the party and do your best to help him/her feel comfortable.

Надамо детальні пояснення, які завдання / вправи входять до кожного блоку розроблених завдань / вправ на САР та ССР, а також наведемо приклади завдань / вправ окремих уроків.

Перший блок завдань / вправ – ввідний – виконується в аудиторії до демонстрації АХФ, його метою є презентувати ключове СК поняття сесії у широкому контексті, підготувати студентів до більш свідомого сприйняття фрагментів АХФ, що демонструють поняття

Heaven is where the cooks are French,
the police are British,
the mechanics are German,
the lovers are Italian
and everything is organized by the Swiss.

A cultural stereotype is ... .

A a set of characteristics that only some nations have;

B always a negative image of a person or people;

C believing that people of a certain group / class / nation have the same characteristics.

• Think over and give answers to the following questions:

What lies behind these cultural stereotypes? Do you share these stereotypes? What other stereotypes about the mentioned national charac-

«в дії». Така підготовка відбувається через а) активізацію наявних фонових знань студентів про явища культури, що розглядаються на сесії через евристичну бесіду, мозковий штурм тощо, б) здобуття нових СК знань через читання та обговорення невеличких текстів культурознавчого спрямування (рецензій на фільми, жартів, описів життєвих ситуацій, висловлювань відомих людей тощо). Наведемо приклади завдань / вправ окремих уроків, які входять до першого блоку.

Lesson 3.

• Read a joke about how people view representatives of different countries. Choose the definition of a cultural stereotype (A, B or C) which you think is correct.

Hell is where the cooks are British,
the police are German,
the mechanics are French,
the lovers are Swiss
and everything is organized by the Italians.

ters do you know? Do cultural stereotypes help us know people better?

Lesson 6.

• Scan the list of the topics in the box. Which of them would be comfortable/uncomfortable (safe/taboo topics) to touch upon in conversations between Ukrainians? Give your reasons.

• Which of the topics are safe and taboo in Britain? Divide them into two columns as you think is correct. Compare your ideas with your partner's suggestions.

*age leisure time religion private life future plans salary health weather politics sports
sex clothes people you know family hobbies music*

Другий блок завдань / вправ пов'язаний безпосередньо з цільовим фрагментом АХФ та, відповідно, складається із завдань, що побудовані на мовному та СК матеріалі цього фрагменту. Ці завдання поділяються на а) завдання, що передують перегляду (наприклад, введення та опрацювання СК лексики), б) завдання, що виконуються під час перегляду, спрямовані на спостереження, розпізнавання, порівняння та коментування СК явищ та в) завдання, що виконуються

після перегляду (рольова гра, драматизація, коли студенти намагаються імітувати вербальну та невербальну поведінку носіїв мови, пропускаючи ситуацію через себе та показуючи своє власне ставлення до неї). Наведемо приклади завдань / вправ окремих уроків, які входять до другого блоку.

Lesson 2.

• Notting Hill is a very interesting and famous place. Say what you know about the places that you are going to come across in the episode.

Notting Hill, Portobello Road, Notting Hill Gate, Notting Hill Carnival

Lesson 3.

• Watch the episodes from the film *Notting Hill*. 1) [00:07:07-00:09:04]; 2) [00:13:02-00:15:56]; 3) [01:50:44-01:51:39] and discuss which of the following is displayed (British humour, reserve, politeness). Give your reasons.

Lesson 6.

• Watch two episodes from the film *Bend it like Beckham*. 1) [00:43:03-00:44:56] (Jess's

coach comes to her place to have a talk with her parents. He wants her to continue playing but Mr. Bhamra is against it); 2) [01:38:29-01:39:35] (Jess tells her family she wants to play football professionally in the USA. Her relatives are shocked but her father's attitude to Jess's leaving has changed). Fill in the table in your Sociocultural Log.

<p>I. Mr. Bhamra experienced racism. 1. What did Mr. Bhamra do when he was a teenager in Nairobi? 2. What was the reason Mr. Bhamra didn't play in any of the English teams? 3. How did he call the English? 4. Why was Mr. Bhamra against Jess playing football?</p>	
<p>II. Mr. Bhamra's decisions. What did Mr. Bhamra do to overcome the obstacles?</p>	
<p>III. Pieces of advice to his daughter. What did he expect from Jess first? What did he expect from Jess later?</p>	

Lesson 4.

• You're one of the film characters (*студенти по черзі витягують картки з іменами персонажів*). Play the part of your character in the following situations (*ситуації, описані на картці, також обирають по черзі*). Mirror your character's behavior, manner of speech, lexicon and possibly accent, mimics and body language to let your group-mates guess who you are portraying. *Task to the group*: judging by the behavior guess who is being shown. What signals made you guess right?

Третій блок завдань передбачений для виконання з опорою та/або без опори на фрагменти АХФ протягом ССР (*Self-study exercises*). Ефективно організована самостійна робота студентів, як відомо, є передумовою успішності навчання. Окрім цього, саме під час ССР студенти мають змогу розвивати власні ставлення до особливостей іншопольтурної спільноти через рефлексію, керовану викладачем певною мірою через надання певних завдань. Завдання ССР спрямовані на розвиток СК усвідомлення студентів через а) самостійний перегляд й аналіз фрагментів АХФ, що розвивають тематичний зміст аудиторної сесії (наприклад, «стереотипи про британців») для розвитку СК спостережливості; б) читання запропонованих викладачем додаткових текстових матеріалів

для поглиблення СК знань із певного СК поняття; в) самостійний пошук СК інформації, що доповнює спектр знань із певного СК аспекту; г) фіксацію ставлень до СК поняття, що є центром тематичного змісту, рефлексії власного розвитку як людини, готової до ефективного МК спілкування; д) виконання творчих завдань, що допомагають краще зрозуміти представників іншопольтурної спільноти (розігрування життєвих ситуацій, написання промови, оформлення колажу і т.д.).

Зауважимо, що для самостійного виконання студентами завдань / вправ розроблений журнал СК спостережень («Журнал СКС»), який містить завдання / вправи для самостійного виконання студентами та пропонує завдання для фіксування СК спостережень і рефлексії виявів культури, продемонстрованих в АХФ. По-перше, «Журнал СКС» забезпечує позааудиторну роботу студентів необхідними матеріалами; по-друге, виконує роль скарбнички СК інформації, отриманої, що проаналізована й зафіксована студентом; по-третє, він допомагає викладачеві відстежувати індивідуальний прогрес студента в оволодінні ІК, оскільки наочно демонструє його зусилля й досягнення в зборі, аналізі та синтезі СК інформації. Наведемо приклади завдань / вправ окремих уроків, які входять до останнього блоку.

Lesson 2.

• Watch the episodes from the film *Bend it like Beckham* where you can see the dwellings of two families. Describe the living conditions of both families. Fill in the table in your Sociocultural Log. Answer the following questions: 1. What dwellings do the British live in? 2. What are the most typical ones? 3. Do the living conditions of the native Britons differ from those of non-native Britons? *Інструкція 2:* Watch the episode you like once more. This time listen attentively to the characters' accent and try to imitate the speakers' accent while retelling the episode's content.

Lesson 7.

Watch some more episodes from the film *Notting Hill* where different people greet each other. Supply your observations in the grid below.

Situation:
Age:
Sex:
Status:
Relationships:
Non-verbal behavior:

Lesson 3.

• Read some information how Ukraine is seen by people from different countries *Ukraine*

	Strongly disagree	Slightly disagree	Undecided	Slightly agree	Strongly agree
The film is well worth seeing.					
The film helped me to understand the British and Americans better.					
I've understood the message of the film.					
While watching the film I can rate my emotions as positive.					
Some episodes struck me as odd because the Ukrainians behave differently in such situations.					
Some characters are portrayed as stereotypes and have nothing to do with real life.					
The film helped me to reconsider my attitude to some problems.					

Висновки. Отже, нами розроблено та описано методику формування англомовної соціокультурної компетентності майбутніх філологів з використанням автентичного художнього фільму. Завдання / вправи, представлені у навчально-методичному посібнику «*British*

in eyes of foreigners. Follow the link <http://www.eurofantours.com/node/226>. Express your opinion in about 100–120 words if those people are affected by stereotypes. Why?

Lesson 4.

• Choose any episode where the most vivid features of the heroes' character are shown. Think over how you would act the episode out.

Як ми вже зазначали, у процесі формування СКК оволодіння цільовими знаннями та вміннями відбувається на основі рецепції фрагментів АХФ. Кожного разу перегляд вибраних фрагментів підпорядкований різним цілям, а отже, по завершенню роботи з фрагментами АХФ пропонуємо переглянути фільм ще раз задля переосмислення всієї отриманої СК інформації й закріплення розвинених СК умінь та виконати наступні завдання:

• Watch the film *Notting Hill* once more. Analyse it as a source of enriching your sociocultural knowledge, skills and attitudes. First, read through the questions in the grid and tick as appropriate. Then arrange your ideas as an opinion essay supplying evidence – examples and quotes from the film.

Culture in Films», можуть бути використані у межах курсів основної англійської мови, а також слугувати додатковими матеріалами для вивчення певних тем зазначеного курсу. У такому разі викладач може обмежити кількість запропонованих завдань / вправ.

Перспективи дослідження. У подальшому дослідженні доцільно глибше вивчити можливості Журналу СКС для формування та оцінювання СКК студентів, урізноманітнити та усучаснити завдання / вправи, представлені у ньому, створити декілька варіантів Журналу СКС та експериментально визначити найефективніший з них.

References

Trykashna, Yulia. *British culture in films. Brytanska kultura u filmakh. Navch.-metod. posibnyk* / Y.I. Trykashna. – Kyiv: Logos, 2016. Print.

Trykashna, Yulia. (2017). *Formuvannia anglo-movnoi sotziokulturnoi kompetentnosti u mai-*

butnih filolohiv z vykorystanniam avtentychnoho khudozhniogo filmu. (Формування англомовної соціокультурної компетентності у майбутніх філологів з використанням автентичного художнього фільму). PhD Thesis. Kyiv. Manuscript

Lazar I. and Huber-Kriegler M., Lussier D., Matei G. S., Peck C. *Developing and assessing intercultural communicative competence: a guide for language teachers and teacher educators* (Strasbourg and Granz: European Centre for Modern Languages and Council of Europe Publishing, 2007), 44. Print.

ACTIVITIES BASED ON BRITISH FEATURE FILMS TO DEVELOP SOCIOCULTURAL COMPETENCE OF STUDENTS OF LINGUISTICS

Yuliia Trykashna

Department of Theory and Practice of Translation from English, Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Abstract.

Background: Authentic British feature films presenting people, places, events, verbal and non-verbal behavior in different sociocultural situations is an important source of sociocultural information for learners of English.

Purpose. The purpose of the article is to present the author's methodology of developing sociocultural competence of prospective philologists with the help of authentic feature films.

Results. Sociocultural competence is viewed as the ability of a person to gain sociocultural knowledge through the analysis of sociocultural information obtained from authentic feature films, to reflect upon a person's own attitude towards the information received and to be prepared for an intercultural dialogue.

To develop sociocultural competence of 2nd year students of Linguistics we prepared a course book *British Culture in Films* consisting of sixteen lessons. Every lesson was dedicated to one particular concept or aspect of culture, with activities based on the selected fragments of films that vividly demonstrate sociocultural behaviour. The tasks and exercises were aimed at developing various skills (listening, speaking, reading, writing), they were intended for group / individual and class / independent work and varied in format (oral/written, with/without visual support, role plays, etc.). As the data of the experimental study clearly indicate, the students, who underwent training, raised their cultural awareness, got equipped with an understanding of the basic concepts of culture, developed sociocultural observation as well as critical-thinking skills.

Discussion. Authentic feature films provide invaluable information about the life of contemporary British society. However, before using authentic films in the classroom they should be carefully selected against certain criteria. Attention should be paid to stimulating students' interest towards the target culture by involving them in various meaningful activities, particularly those aimed at reflection and identifying commonalities and difference of the mother and British cultures, nurturing attitudes, tolerance and enabling them to be culturally adequate speakers of English.

Keywords: sociocultural competence, authentic feature film, culture.

Vitae:

Trykashna Yuliia is an instructor of Theory and Practice of Translation from English Department within the Institute of Philology at Taras Shevchenko National University of Kyiv. Her areas of research interests include using films in ESL teaching.

Correspondence: l.sparky7@ukr.net